

АНАЛИЗА

НА НАДЗОРТОТ ВРЗ ОБВРСКИТЕ НА РАДИОДИФУЗЕРИТЕ И ДРУГИТЕ АКТИВНОСТИ НА СЕКТОРОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПИРАТЕРИЈА И ЗАШТИТА НА АВТОРСКИТЕ И СРОДНИТЕ ПРАВА ВО ВТОРОТО ПОЛУГОДИЕ НА 2013 ГОДИНА

1. Правна рамка во која се одвиваа активностите на Секторот за спречување на пиратерија и заштита на авторското право и сродните права:

Надлежноста на Советот за радиодифузија беше правно уредена со Законот за радиодифузната дејност (Службен весник на РМ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008, 6/2010, 145/2010, 97/2011, 13/2012 и 72/2013), а од неа произлегуваа и овластувањата и обврските на Секторот за спречување на пиратерија и заштита на авторското право и сродните права.

Согласно член 37 став 1 точка 7 од Законот за радиодифузнат дејност, Советот разгледуваше претставки од граѓаните во врска со радиотелевизиските програми и програмските сервиси реемитувани преку јавните комуникациски мрежи и во врска со работата на радиодифузерите и редовно ја известуваше јавноста во врска со преземените мерки.

Според член 37 став 1 точка 6 од Законот за радиодифузната дејност, Советот беше должен да го информира органот надлежен за заштита на авторските и сродните права кога се сомневаше дека е сторена повреда на авторски и сродни права за кои поседува докази.

Член 77 став 1 од Законот за радиодифузна дејност пропишуваше обврска за радиодифузерите да создаваат и емитуваат програми со уредени авторски права и сродни права. Неговиот став 2 определуваше обврска за радиодифузерите, на барање на Советот за радиодифузија и на други надлежни органи да достават документи кои го докажуваат уредувањето на авторските и сродните права.

Во членот 38 од Законот за радиодифузна дејност беше регулирана низата од мерки што Советот за радиодифузија имаше право да ги примени спрема радиодифузерите доколку констатира непочитување на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, како и условите утврдени со дозволата за вршење на радиодифузна дејност. Тие мерки беа: писмена опомена, опомена со барање за објавување, временна забрана за рекламирање и телешопинг од еден до седум дена и временна забрана за емитување на програмскиот сервис за период од најмногу три месеци. Мерките писмена опомена и писмена опомена со барање за објавување го исклучуваа покренувањето на прекршочна постапка во случај на отстранување на повредите заради кои се изречени.

Советот за радиодифузија, се разбира, ги применуваше и соодветните одредби од Законот за авторското право и сродните права, каде е подробно нормирана граѓанската и базично нормирана кривичната одговорност за повреда на авторските и сродните права, и од Кривичниот законик, каде е детално пропишана кривична одговорност за повреда на авторските и сродните права.

Во постапката за проверка на регулираноста на авторските и сродните права од страна на радиодифузерите се применуваше и Одлуката за доставување на

пропратната документација кон барањата и другите дописи упатени до архивата на Советот за радиодифузија бр. 02-4880/1 од 24.09.2012 година.

2. Извршени мониторинзи:

Во второто полугодие на 2013 година е извршени 2 (два) мониторинзи над работата на радиодифузерите - телевизиите на сите нивоа на емитување во врска со обврската за создавање и емитување на програма со регулирани авторски и сродни права, определена со член 77 став 1 од Законот за радиодифузна дејност (Службен весник на РМ бр. 100/2005, 19/2007, 103/2008, 152/2008, 6/2010, 145/2010, 97/2011, 13/2012 и 72/2013).

Со оглед на оваа законска обврска и на потребата да се превенираат и санкционираат повреди на авторските и сродните права и спречи можна нелојална конкуренција по овој основ меѓу јавниот и комерцијалниот радиодифузен сектор и меѓу радиодифузерите во Република Македонија, Советот за радиодифузија, со допис бр. 03-4802/1 од 04.12.2013 година до Македонската радиотелевизија (извршниот директор Марјан Цветковски и заменикот на извршниот директор Арун Ибраими), побара да му бидат доставени валидни договори за уредени авторски и сродни права за емитуваната играна програма на телевизиските програмски сервиси МТВ 1 и МТВ 2 во четвртото тримесечие на 2013 година и играната програма што планираат да ја емитуваат во првото тримесечие на 2014 година, и допис бр. 03-4801/1 од 04.12.2013 година до управителите на трговските радиодифузни друштва – телевизиите на сите нивоа на емитување во Република Македонија, побара да му бидат доставени валидни договори за уредени авторски и сродни права за емитуваната играна програма на програмските сервиси на овие телевизии во четвртото тримесечие на 2013 година и играната програма што планираат да ја емитуваат во првото тримесечие на 2014 година. Обврската за доставување на валидни договори се однесуваше на играна програма од домашна и странска продукција.

На телевизиите им беше укажано дека од договорите можат да ги изостават/избришат комерцијалните детали (податоците за цените на играната програма), како и дека во дописот до Советот можат да посочат и конкретни примери на непочитување на авторските и сродните права од страна на други радиодифузни субјекти и евентуални проблеми со кои се соочуваат при обезбедувањето на авторските и сродните права за играна програма.

Секторот за спречување на пиратерија состави посебна збирна Информација за доставени валидни договори за регулирани авторски права за емитувана играна програма од Македонската радиотелевизија (МТВ 1 и МТВ 2) и трговските радиодифузни друштва – телевизиите на сите нивоа на емитување во Република Македонија, со предлог заклучоци. Оваа Информација беше разгледана и усвоена на 69 – та седница на Советот за радиодифузија, одржана на 30.12.2013 година.

КОНСТАТАЦИИ:

1. Постојано расте правната свест на радиодифузерите – телевизиите и нивните одговорни лица во Република Македонија за неопходноста од почитување на авторското право и сродните права при создавањето и емитувањето на сите видови телевизиски програми, вклучувајќи ја и играната програма како значаен дел од нивната програмска понуда;

2. Регулирањето на авторското право и сродните права од страна на радиодифузерите – телевизиите во Република Македонија ја опфаќа како странската, така и домашната продукција на играна програма;

3. Почитувањето на авторските и сродните права во радиодифузијата е мошне важно за меѓународната позиција на Република Македонија и нејзиниот напредок во евроинтегративните процеси;

4. Играната програма беше и останува еден од најатрактивните делови од програмската понуда на телевизиите во Република Македонија;

5. Филмската класика, што ја има во играната програма на оддели домашни радиодифузери, е значајна за унапредување на медиумската писменост на публиката, а Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на Република Македонија има законска обврска да ја поттикнува оваа писменост;

6. Мал дел од радиодифузерите – телевизиите во Република Македонија не емитуваат играна програма, заради природата на нивниот програмски концепт или недостигот на финансиски средства за набавка на таква програма;

7. Во доставената документација отсуствуваат договори за регулирање на авторските права за емитување на домашна филмска и телевизиска продукција од постара дата (продукцијата на „Вардар филм“ – Скопје, на пример), за која сеуште има интерес кај телевизиската публика и која повремено, особено за време на државните празници и празниците на Република Македонија, е застапена на програмите на телевизиите во Република Македонија; и

8. Ниеден радиодифузер – телевизија не достави писмена поплака на некоректно однесување на друг радиодифузер – телевизија во однос на емитуваната играна програма.

ПРЕДЛОГ АКТИВНОСТИ:

Агенцијата за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги на Република Македонија да ја продолжи практиката на Советот за радиодифузија на Република Македонија за прибавување на договори за регулирање на авторски и сродни права од радиодифузерите во Република Македонија за одделни видови програми, со тоа што, со оглед на новите законски решенија, содржани во Законот за аудио и аудиовизуелни услуги, да се прибавуваат и договори за регулирање на авторското право и сродните права и од нелинеарните даватели на медиумски услуги.

3. Изготвени записници за констатирани прекршоци и издадени платни налози:

Не се изготвени вакви акти.

ПРЕДЛОГ АКТИВНОСТИ: Да се подготват такви кога ќе има фактички и правни услови за тоа.

4. Активности во врска со покренати постапки по кривични пријави и барања за поведување на прекршочни постапки против радиодифузери за кривични дела или прекршоци од областа на авторското право и сродните права

Во второто полугодие од 2013 година не се поднесени кривични пријави или барања за поведување на прекршочни постапки, согласно законската можност од член 37 став 1 точка 20 од Законот за радиодифузната дејност.

Согласно воедначените стојалишта на апелационите судови во Република Македонија, барање за поведување на прекршочна постапка може да се поднесе по спроведена постапка за порамнување, со примена на одредбите од Законот за прекршоци.

Во првата декада на месец ноември 2013 година, до Министерство за внатрешни работи на РМ - Центар за сузбивање организиран и сериозен криминал - Единица за перење пари и економски организиран криминал, беше доставено известување за прибрани информации од страна на Советот за радиодифузија, во врска со документацијата на регионалниот радиодифузер ТВ ЕДО – с. Љубин, Сарај, Скопје, за уредени авторски и сродни права за емитувани играни, документарни и анимирани филмови. Во Информацијата беше укажано на одредени проблематични договори за набавка на споменатите видови програми, и од надлежното Министерство беше побарано да се изврши проверка на следниве околности:

1. Дали регионалниот радиодифузер ТРД ТВ ЕДО, село Љубин, Сарај, Скопје, располага со оригинални примероци од договорот за пренос на авторски и сродни права за емитување на играни филмови од 05.03.2007 година, договорот за пренос на авторски и сродни права на анимирани филмови без на него означена дата, и договорот за пренос на авторски и сродни права на анимирани филмови без на него означена дата;
2. Дали регионалниот радиодифузер ТРД ТВ ЕДО, село Љубин, Сарај, Скопје, располага со документација за извршени плаќања за емитуваните филмови на сметка на фирмата Ramal – Commerz Handels GmbH, Wien, Osterreich; и
3. Дали фирмата Ramal – Commerz Handels GmbH, Wien, Osterreich има овластувања за пренос на авторски и сродни права на играни, анимирани и документарни филмови за Југоисточна Европа и кои продуценти по земји на потекло му дале такви овластувања и за кои наслови на филмови.

5. Правосилно решени кривични и прекршочни предмети за кривични дела и прекршоци од областа на авторското право и сродните права

Нема и не се во тек такви предмети во периодот што е предмет на анализа.

6. Донесувањето на Законот за измени и дополнувања на Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права

Во „Службен весник на РМ“ бр. 147 од 28.10.2013 година, беше објавен Законот за изменување и дополнување на Законот за авторското право и сродните права. Тој влезе во сила 8 дена од денот на објавувањето.

Во членот 135 – а од споменатиот Закон, во интерес на правната сигурност на носителите на правата со кои управува организацијата за колективно управување, како и заштита на интересите на останатите засегнати субјекти, се предвидува замена на традиционалните „плеј листи“, со систем за електронска евиденција на емитувани авторски дела, односно предмети на сродните права, и достава на податоци за нив. Тоа е добро и се повеќе практикувано решение во Европа и вон од неа. Согласно член 135 – а став 1 заради електронско евидентирање, обработка на

податоци, следење и контрола над емитуваните дела, односно опредмети на сродни права, организациите за колективно управување се должни да обезбедат и да инсталираат кај радиотелевизиските организации систем за електронско евидентирање на емитуваните авторски дела, односно предмети на сродни права. Во ставот 3 од веќе споменатиот член е нормирана обврска за радио-телевизиските организации да и овозможат на организацијата за колективно управување инсталирање на системот за електронска евиденција и да обезбедат сопствен компатибилен систем со кој се овозможува приклучување на системот за електронска евиденција. Во членот 30 став 3 од Законот, за усогласување на работата на организациите за колективно управување, е пропишан рокот од шест месеци од денот на влегувањето на Законот во сила за обезбедување на системот за електронска евиденција, а необезбедувањето на таков систем во пропишаниот рок ќе има за последица одземање на дозволата за колективно управување од страна на Министерството за култура. Со членот 183 став 1 од предметниот Закон е предвидена глоба од 20.000 до 30.000 евра во денарска противвредност за РТВ организацијата, односно радиодифузерот – радиото или телевизијата која нема да овозможи инсталирање на системот за електронска евиденција, а за одговорното лице кај радиодифузерот е предвидена санкција од 10.000 до 15.000 евра во денарска противвредност.

Усвоени се и законски решенија што се однесуваат на постапката за донесување на тарифа и општ акт за распределба на надоместоците, а во изменетиот член 144 став 3 од Законот за авторското право и сродните права е утврдено дека надоместоците од радиодифузното емитување на авторски дела и/или предмети на сродни права се распределуваат меѓу авторите, односно носителите на сродните права врз основа на податоците за исплата добиени од системот за електронска евиденција на емитувани авторски дела, односно предмети на сродни права од член 135 - а.

7. Донесувањето на Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги

Новата медиумска регулатива, односно Законот за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги, донесен во третата декада на месец декември 2013 година, и објавен во „Службен весник на РМ“ бр. 184 од 26.12.2013 година, покрај линеарните аудио и аудиовизуелни медиумски услуги (традиционалното радио и телевизија, што се слуша и гледа по шема), ги уреди и нелинеарните аудиовизуелни медиумски услуги по барање, со тоа што обврската за почитување на авторските и сродните права важи за сите видови сервиси, независно од нивната техничка и друга природа.

Освен тоа, законодавецот пропиша обврска за операторите кои реемитуваат програмски сервиси и за давателите на аудиовизуелни медиумски услуги по барање, својот излезен сигнал, со иста содржина на онаа што им е достапна на нивните претплатници, континуирано да го испорачуваат до локацијата за прибирање на сигнали, лоцирани во секое од подрачјата на регионално ниво. Со ова законско решение ќе се обезбеди континуиран и непречен програмски надзор и на работата на операторите, како радиодифузерите како даватели на линеарни медиумски услуги.

Со цитираните законски решенија се потврди исправноста на стратешките определби на Советот за радиодифузија, изразени во Стратегијата за развој на радиодифузната дејност во Република Македонија во периодот од 2013 до 2017 година, и досега изнесуваните предлози од страна на овој регулатор за подобрување на законската регулатива.

8. Други активности

1. Учество на состаноци на работната група 3.7 Интелектуална сопственост, организирани од надлежниот сектор во Државниот завод за индустриска сопственост;
2. Учество на петтата Балканската регионална конференција на Меѓународната федерација на фонограмската индустрија (IFPI), одржана во Скопје, на ден 26.09.2013 година;
3. Учество на Конференцијата „Аудиовизуелните индустрии, одржливиот развој и културната разноликост“, во организација на Високата школа за новинарство и односи со јавноста – Катедра на УНЕСКО за медиуми, дијалог и меѓусебно разбирање, одржана во Скопје, на ден 27.09.2013 година;
4. Учество во повеќе активности на ИПА 2009, за јакнење на административните капацитети на регулаторите во Република Македонија од областа на телекомуникациите и електронските медиуми заради ефикасна регулација на дигиталните и мултипелј услугите.

СЕКТОР ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПИРАТЕРИЈА И ЗАШТИТА НА АВТОРСКОТО ПРАВО И СРОДНИТЕ ПРАВА